

ME VÄITÄMME, ETTÄ MYÖNTEISET KOKEMUKSET työelämästä, taloudesta ja yrittäjyydestä ovat yhteydessä nuorten hyvinvointiin ja parempaan tulevaisuudenuskoon.

2022

TAT Nuorten tulevaisuusraportti

TAT Ungas framtidsrapport

Juteltaisiinko ratkaisuista?

Kan vi diskutera lösningar?

TAT Talous ja nuoret

VI PÅSTÅR, ATT POSITIVA UPPLEVELSER av arbetsliv, ekonomi och företagande har ett samband med ungas välmående och framtidstro.

Lähes 6 400 nuorta vastaajaa

TAT NUORTEN tulevaisuusraportti on Talous ja nuoret TATin vuosittainen kyselytutkimus, joka tarkastelee nuorten työelämään, yrittäjyyteen ja talousosaamiseen liittyviä asenteita ja odotuksia.

👉 **Olemme** tutkineet nuorten asenteita ja odotuksia talouteen ja työelämään jo yli 20 vuoden ajan.

👉 **Aineistonkeruu:** 27.1.–8.4.2022

👉 **Vastaajia** valtakunnallisesti yhteensä 6 397

- Yläkoulu: 4 003
- Lukio: 1 940
- Ammatillinen toinen aste: 454

👉 **Virhemarginaali** 95 % luotettavuustasolla koko aineistossa

- Virhemarginaali yläkoulujen osalta 1 %
- Lukion osalta 2 %
- Ammatillisen koulutuksen osalta 4 %

👉 **Tutkimuksen toteuttaja:** Taloustutkimus Oy

TAT UNGAS framtidsrapport är Ekonomi och ungdom TATs årliga ungdomsundersökning som kartlägger ungas attityder och förväntningar gentemot arbetslivet.

Julkaisija: Talous ja nuoret TAT

Raportti: Lauri Vaara

Ulkoasu ja taitto: Leamaija Works Oy

Paino: PunaMusta Oy

Tammikuu 2023

TAT Talous ja nuoret

Puhutaan yhdessä tulevaisuutta

MEIDÄN TAVOITTEENAMME Talous ja nuoret TATissa on, että jokainen nuori innostuu työelämästä, oppii hallitsemaan omaa talouttaan sekä tahtoo toimia yritteliäänä yhteiskunnan jäsenenä.

MYÖNTEINEN MINÄKUVA ja ymmärrys taloudesta sekä yritysten ja yhteiskunnan toiminnasta luodaan jo lapsena. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että jokainen saa samanlaiset tiedot ja taidot menestyäkseen tulevaisuuden työelämässä.

TAT NUORTEN tulevaisuusraportti 2022 kertoo, että nuorten pelko työelämän kuormittavuutta kohtaan on kasvanut. Tarjoamalla myönteisiä kokemuksia työelämästä, voimme vahvistaa nuoren uskoa itseensä ja vähentää työelämää kohtaan koettua pelkoa. Hyviä ja vahvistavia kokemuksia tarjotaan ensimmäisissä kesätöissä, TET-harjoitteluissa tai esimerkiksi TATin Yrittäjäkylässä, johon osallistuu vuosittain yli 100 000 lasta ja nuorta ympäri Suomen.

JOKAINEN NUORI tarvitsee riittävät taloustaidot oman elämänsä rakentamiseen. Hyvä uutinen on se, että työelämä- ja yrittäjyystaidot tukevat talousosaamista ja toisinpäin. Kaikki tukevat toisiaan, ja me TATissa tuemme opettajia näiden aineiden opettamisessa.

OLEMME KOONNEET tähän julkaisuun tärkeimmät tutkimushavainnot teemoitain: työelämätaidot, taloustaidot ja yrittäjyyskasvatus sekä ratkaisuehdotuksemme jokaiseen teemaan. Jos haluat tulla rakentamaan kanssamme parempaa tulevaisuutta nuorille, kerromme mielellämme lisää.

Puhutaan nuorille hyvää työstä, taloudesta ja yrittäjyydestä!

Låt oss tala framtid tillsammans

VÅRT MÅL på Ekonomi och ungdom TAT är att varje ung person blir inspirerad av arbetslivet, lär sig hantera sin ekonomi och vill fungera som en företagsam medlem av samhället.

EN POSITIV självbild och förståelse för ekonomi samt företagets och samhällets verksamhet skapas redan som barn. Därför är det utomordentligt viktigt att alla unga får likadana kunskaper och färdigheter för att nå framgång i framtidens arbetsliv.

TAT UNGAS framtidsrapport 2022 berättar att ungas rädsla inför ett belastande arbetsliv har vuxit. Genom att erbjuda positiva upplevelser av arbetslivet kan vi stärka ungas tro på sig själva och minska på den upplevda rädslan inför arbetslivet. Goda och stärkande upplevelser erbjuds bland annat i det första sommarjobbet, PRAO-praktiken eller till exempel i TATs Företagsbyar, som redan över 100 000 barn och unga på olika håll i Finland deltar i.

I DENNA publikation har vi samlat tematiskt de centrala iakttagelserna ur forskningen: arbetslivskunskaper, ekonomikunskaper och företagarlostran, samt för varje temaområde våra lösningar. Om du vill komma med och bygga en bättre framtid för unga tillsammans med oss, så berättar vi gärna mer. Låt oss tala gott om arbete, ekonomi och företagande åt unga!

Jenni Järvelä
Toimitusjohtaja, Talous ja nuoret TAT
@JenniJarvela

Työelämätaidot

Arbetslivskunskaper

**Me väitämme, että myönteiset
kokemukset työstä ovat yhteydessä
nuorten hyvään elämään,
tulevaisuususkoon ja ehkäisevät
eriytymistä yhteiskunnassa.**

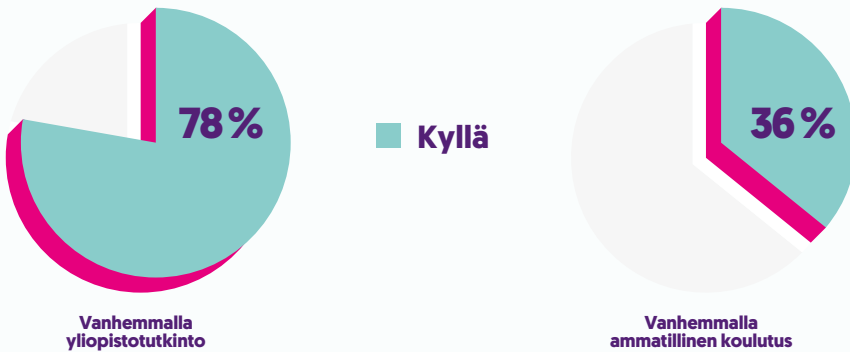
Vi påstår, att positiva upplevelser av
arbete har ett samband med gott liv
och framtidstro för unga. Dessutom
förebygger de differentiering i samhället.

Havainto | Observation #1

Kotitaustan vaikutus nuoren valintoihin pitää edelleen vahvasti pintansa. Hembakgrundens påverkar fortfarande ungas val.

N=6 397

Hakeudun lukioon

Missä määrin nuoret todella pystyvät itse päättämään opinnoistaan?

TULEVAISUUSRAPORTTI VAHVISTAA viestiä, joka on noussut esille myös muista nuoria koskevista tutkimuksista: koulutus periytyy edelleen helposti sukupolvelta toiselle. On ymmärrettävää, että vanhemmat toimivat nuorille tärkeänä roolimallina. Tässä on paljon hyväkin. Mutta jos nuori kokee, että häntä painostetaan jollekin tietylle polulle tai nuori ei riittävästi tiedä eri vaihtoehdoista, on tilanne ongelmallinen.

HERÄÄ KYSYMYS, mitkä ovat nuoren todelliset mahdollisuudet tehdä itse oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä valintoja? Myöhempien opintojen sujumisen sekä oman jaksamisen kannalta olisi tärkeää, että opinnot tuntuivat omilta ja innostavilta. Tulevaisuusraportissa kysyttiin myös, millaisia tutkintoon liittyviä odotuksia nuoret kokivat heidän huoltajillaan olevan nuorta kohtaan. Vanhempien odotusten ja nuorten omien odotusten välillä oli vahva yhteys: mikäli vanhemmat odottivat nuorelta akateemisia opintoja, yksikään nuori ei ajatellut korkeimman tutkintonsa olevan ammatillinen.”

↑ Lukioon aikovista nuorista 78 prosentilla ainakin toisella vanhemmista oli yliopistotason tutkinto. Vastaavasti 36 prosentilla lukio-opintoja suunnittelevista nuorista korkein vanhemmilla oleva tutkinto oli ammatillinen tutkinto. Kyselyssä kysyttiin nuorilta korkeinta tutkintoa, jonka he ajattelivat vanhemmillaan olevan.

UTBILDNING ÄRVS fortfarande lätt från en generation till nästa. Har unga reella möjligheter att göra egna val gällande sin framtid? Med tanke på framtida studier och den egna motivationen är det viktigt att studierna känns inspirerande. I Ungas framtidsrapport framkom också en stark koppling mellan föräldrarnas och ungas egna förväntningar på framtida examen.

Lauri Vaara
Erityisasiantuntija, pedagogiikka ja opettajankoulutus

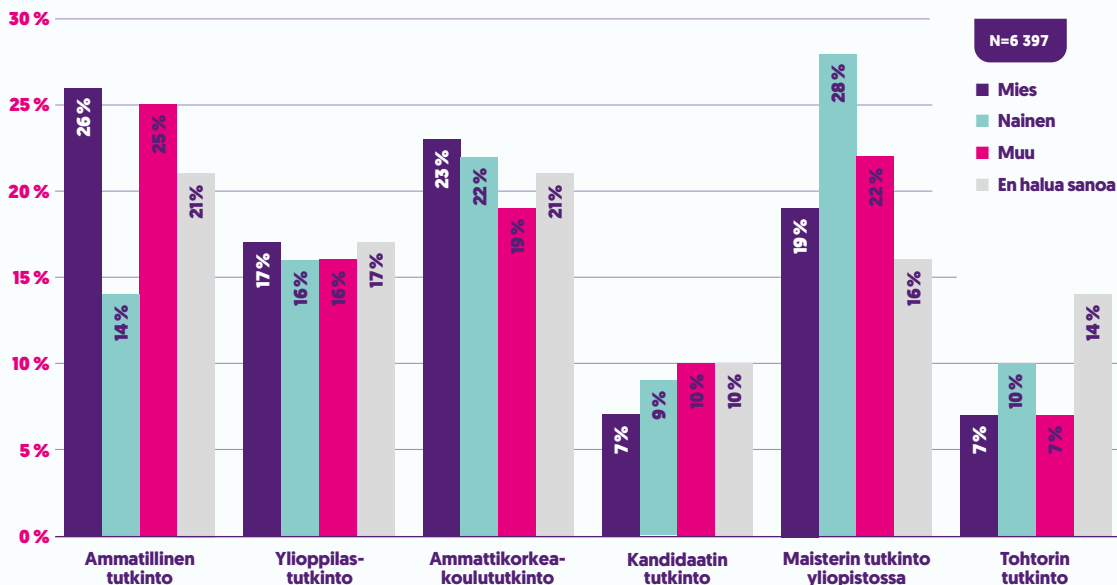
@ljvaara

0

Mikäli vanhemmat odottivat nuorelta akateemisia opintoja, yksikään nuori ei ajatellut korkeimman tutkintonsa olevan ammatillinen.

Sukupuoli ja tavoitteet opintojen suhteen

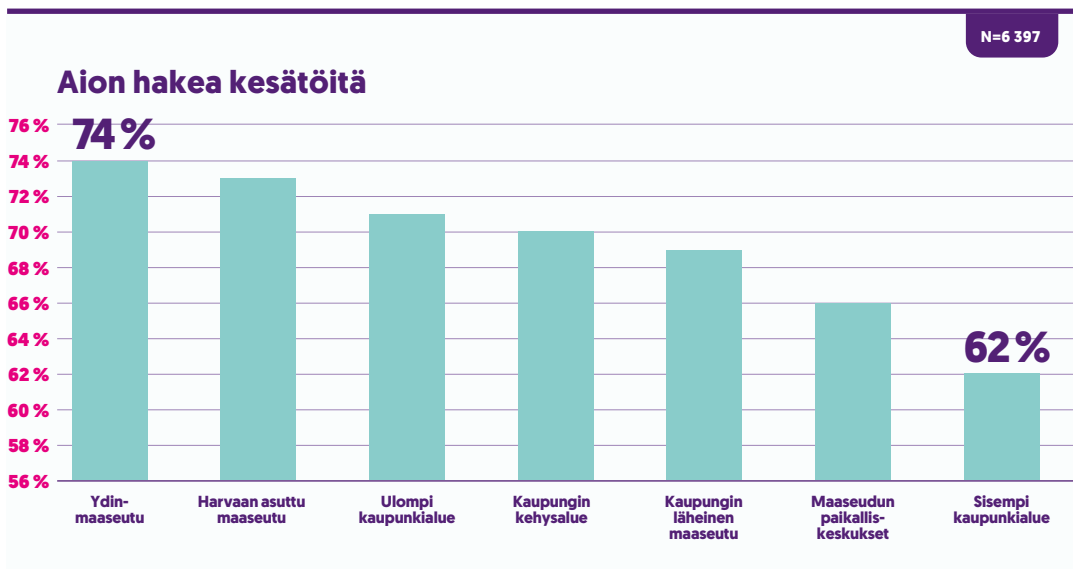
Kun ajattelet tulevia opintojasi, niin mikä on korkein tutkinto, jonka haluaisit suorittaa?

↑ TAT Nuorten tulevaisuusraportin tuloksista nousi esille myös sukupuolen yhteys tavoiteltuun tutkintoon.

Havainto | Observation #2

Alueelliset erot ovat merkittäviä nuorten kesätöihin hakeutumisessa ja pitovoimassa. De regionala skillnaderna är betydande då det handlar om att söka sommarjobb och hållkraften.

Oman alueen työmahdollisuudet tulee tuoda näkyviin ja saavutettavaksi nuorille

MAASEUDULLA TYÖPAIKAT tulevat lähemmäksi ja ovat helpommin löydettävissä pienemmissä yhteisöissä. Kaupungeissa yhtä avointa julkisen puolen kesätyöpaikkaa kohti on suuri hakijamäärä. Kuntien ja kaupunkien tarjoamat kesätyöpaikat ovat portti työelämään.

KOULUN TEHTÄVÄ on auttaa nuorta löytämään omat vahvuutensa ja tukea kykyä tunnistaa omaa osaamista työelämään sijoittumisessa. Työelämä tulee linkittää jatkossa tiiviimmin osaksi opetusta. Oman alueen työmahdollisuudet tulee tuoda näkyviin ja saavutettavaksi nuorille.

VASTUU NUORTEN työelämävalmiuksien edistämässä on yhteinen. Puhutaan kaikki yhdessä hyvää työelämästä ja kannustetaan nuoria hakeutumaan myös itselle vieraammille aloille.”

MÖJLIGHETERNA TILL sommarjobb ser olika ut beroende på var i landet den unga bor. Skolan har en viktig uppgift i att hjälpa unga hitta sina egna styrkor och känna igen det egna kunnandet inför det framtida arbetslivet. Vi har alla ett gemensamt ansvar när det kommer till att främja de färdigheter som behövs i arbetslivet. Låt oss tala gott om arbetslivet och uppmuntra unga att söka sig också till branscher som inte är så bekanta för dem.

Jussi Ylitalo
Yhteiskuntasuhteiden päällikkö
@YlitalonJussi

Havainto | Observation #3

Epävarmuus omista valmiuksista ja suunnitelmista varjostaa nuorten tulevaisuudenuskoa. Osäkerhet om de egna färdigheterna och planerna överskuggar ungas framtidstro.

N=6 397

Työelämäasenteet 4+5-vastausten osuus (samaa mieltä olevat)

Meidän täytyy pitää huolta, että TET-jaksot toteutuvat yhdenvertaisesti

YHTEISKUNTAA KOHDANNEET haasteet vaikuttavat nuorten tulevaisuudenuskoon. He ovat myös epävarmoja siitä, löytyykö oma paikka työelämässä ja laajemminkin yhteiskunnassa. Nuorista aiempaa useampi pelkää työelämän olevan liian raskasta. Näiden viestien vuoksi on yhä tärkeämpää katsoa erityisen tarkasti niitä asioita, joita nuoret arvostavat työelämässä. Tulevaisuusraportin tuloksista esille nousee esille erityisesti kaksi asiaa, joita nuoret odottavat tulevalta työeläältä: kohtuulliset työajat sekä turvallinen ja viihtyisä työympäristö sekä halu tehdä töitä ympäristössä, jossa kaikkia ihmisiä arvostetaan ja kohdellaan yhdenvertaisesti. Nuoret toivovat, että koulussa ja oppilaitoksissa puhuttaisiin enemmän työelämästä, ja meidän on tärkeää kuulla tämä toive. Työ ja työkuultuuri ovat suuressa murroksessa ja työelämä kärsii työvoimapulasta. Vastataan nuorten toiveisiin rakentamalla yhdessä parempaa työelämää.”

UNGAS FRAMTIDSTRO påverkas av det som sker i samhället. En allt större del av unga är rädda för att arbetslivet ska vara för belastande och unga är osäkra om de kommer hitta sin plats i det framtida arbetslivet. Ungas budskap är klart: de vill jobba i en miljö där alla människor uppskattas och behandlas jämlikt. Ungas önskan om att få lära sig mer om arbetslivet måste besvaras. Tillsammans kan vi bygga ett bättre arbetsliv.

Riikka Ahonvala
Nuorten työelämäasiantuntija

[@Rahonvala](#)

TATin ratkaisuehdotukset työelämän kehittämiseen:

RATKAISU #1: Puhutaan nuorille hyvää työelämästä, mutta ei vältellä myöskään haastavampia aiheita, kuten sukupuolittuneisuus alavalinnoissa.

RATKAISU #2: Tuetaan jokaisen nuoren valmiuksia tehdä omannäköisiä valintoja. Osallistetaan vanhempia, tiivistetään kodin ja koulun yhteistyötä.

RATKAISU #3 Vastataan nuorten haluun oppia työelämästä. Työelämätaitoja voi ja pitää harjoitella. Laajennetaan työelämäyhteistyötä ja kehitetään TET-jaksoja.

TATs lösningar för att utveckla arbetslivet

LÖSNING #1: Vi talar gott om arbetslivet för unga, men vi undviker inte heller mer utmanande ämnen, så som könsbundna branschval.

LÖSNING #2: Vi stöder varje ung persons färdigheter att göra egna val. Vi involverar föräldrar och har ett tätare samarbete mellan skolan och hemmet.

LÖSNING #3: Vi besvarar ungas vilja att lära sig mer om arbetslivet. Arbetslivskunskaper kan och ska övas på. Vi utvidgar arbetslivssamarbetet och utvecklar PRAO-perioderna.

Taloustaidot Ekonomikunskaper

**Me väitämme, että talousosaaminen
parantaa nuoren itsetuntoa.**

Vi påstår, att ekonomikunskaper
förbättrar ungas självförtroende.

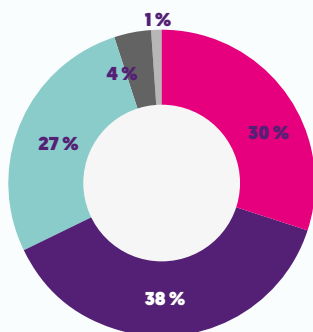
Havainto | Observation #1

Talous kiinnostaa nuoria. Ekonomi intresserar unga.

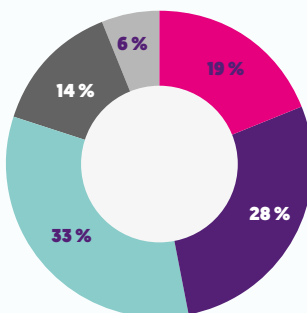
N=6 397

Nuorten asenne omaan talousosaamiseen

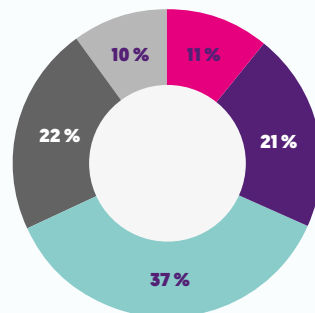
■ 5 Täysin samaa mieltä ■ 4 ■ 3 ■ 2 ■ 1 Täysin eri mieltä

Haluaisin parantaa omaa talousosaamistani

Taloussasiat kiinnostavat minua

Taloussosaamiseni taso huolestuttaa minua

↑ Kaksi nuorta kolmesta haluaa parantaa talousosaamistaan. Oma talousosaamisen taso huolestuttaa joka kolmatta. Vain joka viides on sitä mieltä, että taloussasiat eivät kiinnosta.

Taloussosaaminen näyttäytyy nuorille ennen kaikkea tulevaisuuden valmiutena, jonka merkitys ja kiinnostavuus avautuvat asteittain

NUORET HALUAVAT parantaa omaa talousosaamistaan. Asia kiinnostaa, vaikkakaan oman talousosaamisen taso ei vielä huoleta. Yläkoulussa sekä toisella asteella nuorten suhde oman talouden hallintaan onkin vasta hiljalleen hahmottumassa. Tästä kertoo muun muassa epävarmojen vastaajien huomattava osuus talousosaamisen kysymyksissä.

POJAT OVAT tyttöjä itsevarmempia talousosaamisensa suhteen: heistä 48 % kokee omaavansa hyvät talouteen liittyvät tiedot ja taidot, kun tytöistä näin kokee vain 30 %. Muunsukupuoliset asettuvat näiden välimaastoon 36 %:lla. Pojat ovat myös kiinnostuneempia talouteen liittyvistä asioista.

EROT ERI koulutusasteiden välillä ovat maltillisia. Kiinnostus taloussasioita kohtaan on korkeinta lukioissa [49 %] ja pienintä ammatillisen opiskelijoiden kohdalla [41 %].

AMMATTIIN OPISKELEVIEN vähäinen kiinnostus taloussasioita kohtaan on huolestuttavaa, sillä he itsenäistyvät taloudellisesti lukiolaisia varhemmin ja saavat usein myös huoltajiltaan vähemmän rahaa. Matalammasta kiinnostuksesta huolimatta he ovat muiden koulutusasteiden oppijoita enemmän huolestuneita oma talousosaamisensa tasosta.

UNGA TÖRSTAR efter ekonomikunskaper. Två av tre svaranden vill förbättra sina ekonomikunskaper, bara en femtedel är ointresserade av ekonomi. Pojkar är självsäkrare när det gäller ekonomikunskaper, 48 % av pojkarna anser sig ha goda ekonomikunskaper, medan endast 30 % av flickorna anser sig det. Unga i yrkesutbildning är minst intresserade av ekonomi, vilket är oroväckande. De anser sig också mer oroliga över sina ekonomikunskaper.

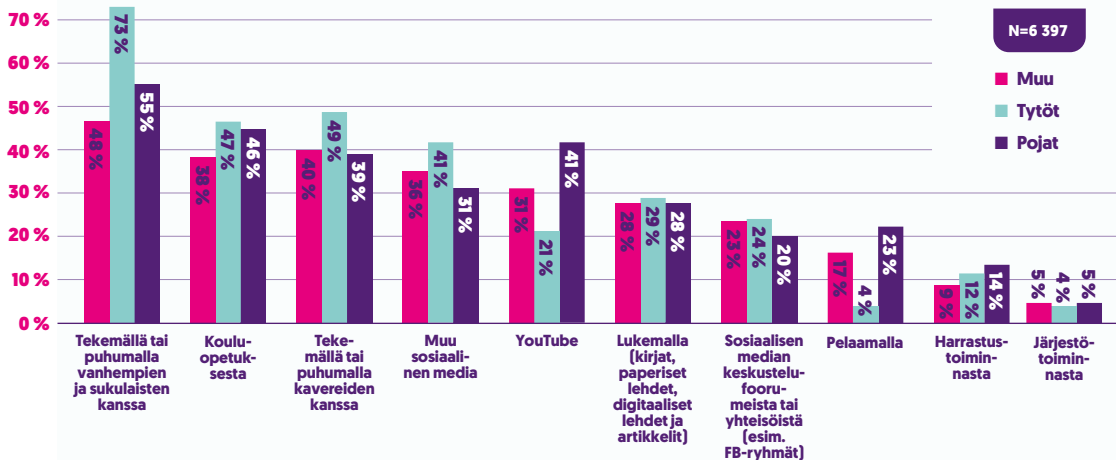
Lauri Vaara
Erityisasiantuntija, pedagogiikka ja opettajankoulutus

@ljvaara

Havainto | Observation #2

Se, miten ja mistä nuoret taloutta oppivat, vaihtelee paljon. Informationskällorna om ekonomi varierar.

Mistä koet saavasi tärkeimmät oman talouden hallintaa koskevat tiedot ja taidot?

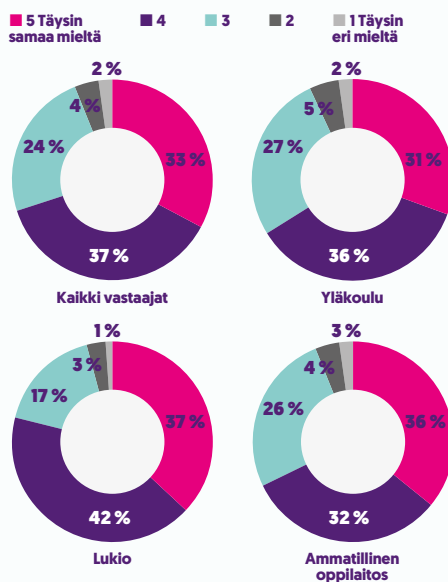
↑ Tytöillä talousosaamisen kartuttamisessa korostuu erityisesti lähiverkoston merkitys. Pojilla painottuvat tyttöjä ja muunsukupuolisia enemmän informaalisemmat digitaaliset oppimisympäristöt.

Talouden oppimisympäristö on nuoren koko elämä eli 24/7

PARHAITEN NUORET kokevat oppivansa taloudesta vuorovaikutuksessa vanhempiensa ja sukulaistensa kanssa. Toiseksi tärkeimmäksi nuoret nostavat kouluopetuksen.

LÄHIVERKOSTOT KOROSTUVAT etenkin tyttöjen kohdalla. Pojat taas kerryttävät talousosaamistaan muita sukupuolia enemmän epävirallisten kanavien kuten Youtuben ja pelaamisen kautta.

Taloustaitojen opettaminen koulussa on mielestäni tärkeää

↑ Nuorten mielestä koulu on paikka, jossa taloutta tulisi opettaa. 70 % vastaajista kokee, että taloustaitojen opettaminen koulussa on tärkeää ja ainoastaan 6 % kokee, että näin ei ole.

KOULU ANTAA riittävät taloustaidot, arvioi kolmannes nuorista. Joka neljäs vastaaja on eri mieltä, ja kriittisimpiä talousopetuksen riittävyydestä ovat lukiolaiset. Tässäkin kysymyksessä suurin ryhmä ovat epävarmat. 42 % vastaajista ei osaa ottaa kantaa.

HERÄÄ KYSYMYS, miten talousosaaminen avautuu koulussa yksittäisille nuorille – etenkin kun talouteen liittyvä opetus on usein hajautunutta ja kotona käytävissä talous- ja rahakeskusteluissa on suuria eroja.

SUOMALAISNUORTEN TALOUSOSAAMINEN oli toiseksi parasta yhdessä kanadalaisnuorten kanssa Talousosaamisen PISA 2018 -tutkimuksessa. Parhaiten menestyi Viro. Suomalaisnuorten menestys perustui erityisesti koulun vahvaan merkitykseen talousosaamisen tuottajana.

SAMALLA TULOKSET lisäsivät myös huolta oppilaiden välisten tasoerojen kasvusta Suomessa. Oppilaiden ja opettajien kokemus oppilaitosten talousopetuksesta on osin ristiriidassa talousosaamisen PISA-tulosten kanssa.

KOULUILLA ONKIN iso rooli nuorten talouteen liittyvien käsitysten yhtenäistämässä sekä talouteen liittyvien valmiuksien esille nostamisessa ja sanoittamisessa. Tämä on erityisen tärkeää yhteiskunnallisen eriarvoistumisen aikana, jossa myös kouluilla on yhä enemmän haasteita eri sosioekonomisten taustojen tuomien erojen tasaamisessa (PISA 2018).

Taloustaitojen opetus liitetään koulumaailmassa usein johonkin yksittäiseen oppiaineeseen.

TATin Yrityskylässä talous linkittyy kaikkeen. Myös koulumaailmassa talouden voi liittää useisiin eri oppiaineisiin ja erilaisiin tehtäviin. Kun oppilaat oppivat taloudesta monipuolisesti eri näkökulmista ja eri yhteyksissä, on se helpompi yhdistää myös omaan elämään.”

UNGDOMAR ANSER sig få mest kunskap om ekonomi hemifrån. Samtidigt anser 70 % av unga att det är viktigt att undervisa ekonomi i skolan. Endast 6 % anser att ekonomiundervisning är oviktigt. En tredjedel tycker att skolan ger tillräckliga ekonomikunskaper. Skolan har en viktig roll när det gäller att alla ungdomar ska få jämlika kunskaper i ekonomi. Jämlika ekonomikunskaper har möjlighet att jämna ut socioekonomiska skillnader.

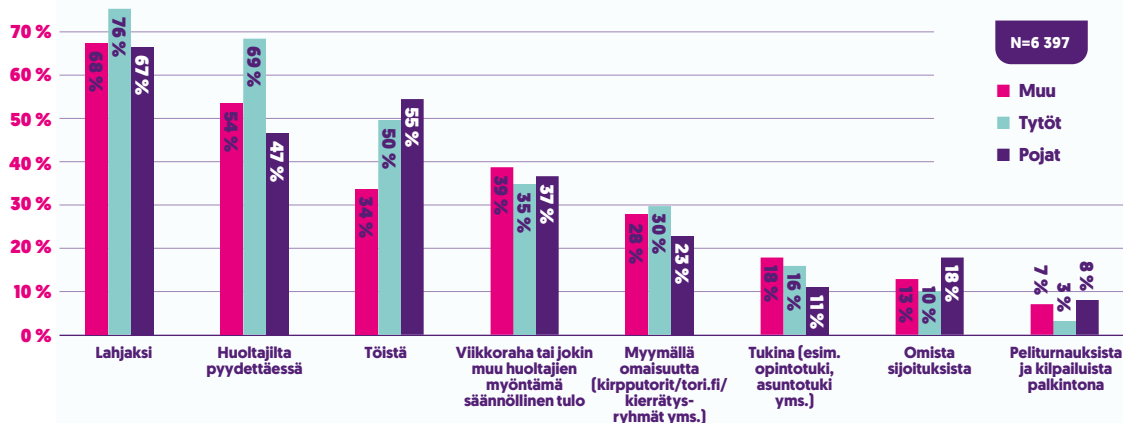
Reetta Pääkkölä
Asiantuntija, TATin palvelut Pohjois-Pohjanmaa & Lappi

Havainto | Observation #3

Nuorten kiinnostusta talousasioihin on ruokittava.

Det är viktigt att bemöta ungas ekonomiintresse.

Mistä saat rahaa? Merkitse tärkeimmät rahan lähteesi

↑ Erot sukupuolien välillä eivät ole kovin suuria, joskin "huoltajilta pyydettyinä" korostuu tyttöjen kohdalla. Tyttöjä useammin poikien rahan lähde on työ tai omat sijoitukset.

Rahan lähteet ovat moninaiset

MISTÄ NUORET rahansa saavat? Tärkein rahan lähde nuorille on lahja. Tytöistä peräti 76 % ilmoittaa yhdeksi tärkeimmistä rahanlähteistään lahjaksi saamisen. Tulosten perusteella tytöt myös pyytävät poikia herkemmin huoltajiltaan rahaa. Pojat taas kohentavat talouttaan tyttöjä enemmän työn ja omien sijoitusten kautta. Sijoittaminen kiinnostaa poikia muita sukupuolia enemmän. Tämä ei yllätä, sillä poikia puhutlee muutenkin vaurastumiseen ja materialistiseen hyvinvointiin liittyvät arvot sekä työelämäodotukset (TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2021; 2022).

TULEVAISUUSRAPORTIN LÖYDÖKSET saavat tukea myös muusta aiheeseen liittyvästä tutkimuksesta (Nyrhinen, 2022). Nuoret miehet kokevat olevansa nuoria naisia päättäväisempiä suhteessa omaan henkilökohtaiseen talouteensa. He suhtautuvat oman taloutensa hallintaan huolettomammin ja tarvittaessa tukeutuvat vanhempiansa apuun nuoria naisia herkemmin. Nuoret naiset taas pyrkivät hallitsemaan menojaan vertailemalla hintoja ja tarjouksia.

Rahaa ja taloutta tulisi käsitellä enemmän kouluopetuksessa.

TALouden YMMÄRTÄMINEN ei saa riippua sukupuolesta tai ennakoasenteista. Säästäminen, sijoittaminen ja talous osana yhteiskuntaa koskettavat kaikkia sukupuolesta riippumatta."

UNGAS INKOMSTKÄLLOR varierar. Pengagåva är den viktigaste inkomstkällan för ungdomar. Det är vanligare att flickor får sina pengar som gåva eller genom att be av sina föräldrar. Bland pojkar är det vanligare att tjäna pengar genom arbete eller egna investeringar. Investeringar intresserar även fler pojkar än flickor. Det är inte överraskande, eftersom pojkarna är enligt framtidsrapporten mer intresserade av förmögenhet och materiellt välstånd.

Mari Hannola-Antikainen
Nuorten talousosaamisen asiantuntija

TATin ratkaisuehdotukset nuorten taloustaitojen kehittämiseksi:

RATKAISU #1: Tarjotaan talousopetusta alkuopetuksesta aikuisuuteen. Asenteet rahaan syntyvät varhain, joten rahan, kuluttamisen ja talouden opetus tulee aikaistaa perusopetuksen opetussuunnitelmassa alkamaan alkuopetuksessa ja jatkumaan läpi koulupolun aikuisuuteen.

RATKAISU #2: Otetaan käyttöön innovatiiviset ja innostavat talousopetusmenetelmät. Uudet innovatiiviset opetusmenetelmät helpottavat ymmärtämään talouden syy-seuraussuhteita ja tarjoavat mahdollisuuden testata taloudellista päätöksentekoa turvallisessa ympäristössä. Tuodaan oivaltavaa oppimista ja pelillisyyttä taloustaitojen opettamiseen. Kytkös nuoreen omaan elämään innostaa ja motivoi.

RATKAISU #3: Tehdään talous tutuksi opettajille. Taloutta opettavien omaa talousosaamista tulee vahvistaa tarjoamalla opettajille mahdollisuus säännöllisesti ylläpitää ja täydentää omaa talousosaamistaan.

TATs lösningar för att utveckla ungas ekonomiskaper

LÖSNING #1: Vi erbjuder ekonomiundervisning från första klassen hela vägen till vuxenlivet. Attityder till pengar föds i ett tidigt skede, så undervisning om pengar, konsumtion och ekonomi borde tidigareläggas i läroplanen att börja redan från första klass och fortsätta sedan genom hela skolstigen.

LÖSNING #2: Vi tar i bruk innovativa och inspirerande ekonomiundervisningsmetoder. Nya innovativa undervisningsmetoder hjälper att förstå sambandet mellan orsak och verkan samt möjliggör att pröva på ekonomiskt beslutsfattande i ett tidigt skede. Låt oss ta fram innovativ inlärning och spelifiering i ekonomiundervisningen. Ett direkt samband med ungas liv är också inspirerande och motiverande.

LÖSNING #3: Vi stöder läraren med ekonomiundervisningen. Det är viktigt att stöda och förstärka ekonomiskaperna hos de lärare som undervisar det. Även fortbildning är viktigt att erbjuda.

Yrittäjyystaidot Företagarfärdigheter

**Me väitämme, että yrittäjyys voi
tarjota nuorelle väylän vaikuttaa itselle
tärkeisiin asioihin.**

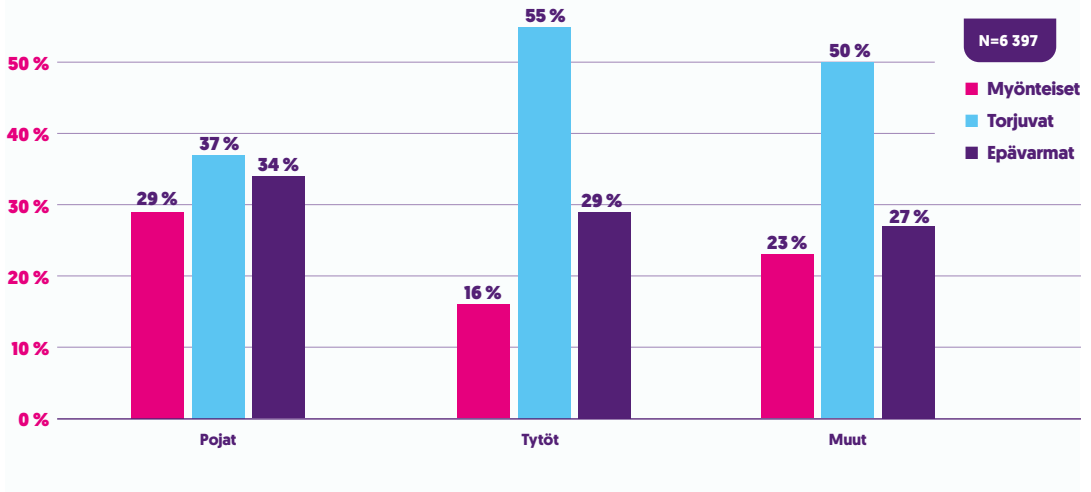
Vi påstår, att företagande kan erbjuda
unga en väg att påverka saker som är
viktiga för dem.

Havainto | Observation #1

Kolmasosa nuorista voisi nähdä itsensä yrittäjänä.

En tredjedel av unga kan se sig själv som företagare.

Aion perustaa tulevaisuudessa oman yrityksen

TAT NUORTEN tulevaisuusraportin mukaan nuorista noin kolmannes voisi ajatella toimivansa tulevaisuudessa yrittäjänä, noin kolmannes on asian suhteen vielä epävarma ja noin kolmas vierastaa ajatusta yrittäjyydestä omalla kohdallaan.

VAIKKA PERÄTI 38 % pystyy kuvittelemaan itsensä yrittäjänä, keskimäärin vain 21 % aikoo perustaa oman yrityksen tulevaisuudessa, eli kysymyksen asettelulla on asiassa suuri merkitys. Joka tapauksessa nuorten kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan näyttäisi olevan lievässä kasvussa.

YLEISESTI TIEDÄMME, että yrittäjyys kiinnostaa enemmän poikia kuin tyttöjä. Tulevaisuusraportin tulokset tukevat tätä käsitystä, samoin kuin esimerkiksi Lappeenrannan yliopiston keväällä 2022 julkaistut Ysimittari-kyselytutkimuksen tulokset. Tätä voi selittää muun muassa se, että mielikuvissa yrittäjyyteen yhdistetään usein sellaisia arvoja ja odotuksia, jotka puhuttelevat enemmän poikia. Näitä avataan tarkemmin seuraavan havainnon kohdalla.

↑ *Yli puolet tytöistä ja puolet muunsukupuolisista torjuu ajatuksen oman yrityksen perustamisesta. Pojista ajatuksen torjuu reilun kolmannes, eli 37 %.*

Yrittäjyysorientoituneet:

38% vastaajista voisivat ajatella toimivansa yrittäjinä

Yrittäjyyden suhteen epävarmat:

28% vastaajista olivat epävarmoja oman yrittäjyyden suhteen

Yrittäjyyttä vierastavat:

34% vastaajista ei voisi ajatella toimivansa yrittäjinä

UNGEFÄR EN tredjedel av ungdomarna kan tänka sig arbeta som företagare i framtiden. Däremot är det endast 21 % som säger att de ska starta ett företag, så frågeställningen spelar roll. Intresset för företagande verkar dock enligt undersökningar ha ökat lite. Pojkar är mer intresserade av tanken att starta ett eget företag. Detta kan förknippas med de värdesättningar företagande förknippas med, som i allmänhet tilltalar fler pojkar än flickor.

Havainto | Observation #2

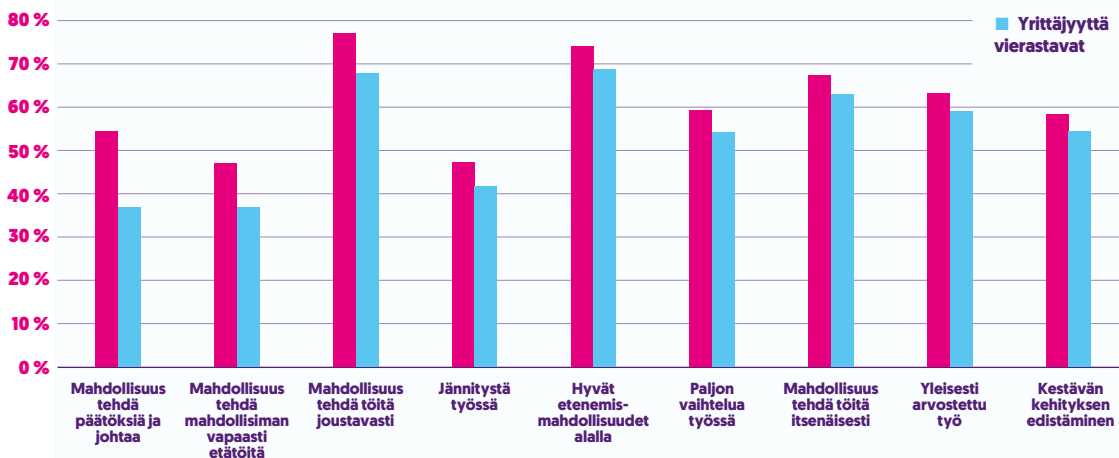
Yrittäjyysaikomus on yhteydessä vastuun ja vapauden kaipuuseen. Företagarorientering har samband med ansvarskänsla och önskan om frihet.

Nuorten työelämäarvot ja yrittäjyysorientaatio

Työelämäodotukset, joissa suurin ero yrittäjyysorientoituneiden ja yrittäjyyttä vierastavien välillä (4+5-vastanneet)

N=6 397

■ Yrittäjyys-
orientoituneet
■ Yrittäjyyttä
vierastavat

NUORTEN YRITTÄJYYSORIENTAATIO on yhteydessä työelämäarvoihin, joita varsin yleisesti ja perinteisesti yhdistetään yrittäjänä toimimiseen. Tulevaisuusraportin tulosten perusteella voisikin sanoa, että yrittäjyydestä on välittynyt nuorille varsin perinteinen kuva, jossa korostuvat työelämässä menestymisen ja vaurastumisen lisäksi halu johtaa, työskennellä mahdollisimman vapaasti ja joustavasti sekä kulkea polkuja, joita muut eivät ole vielä kulkeneet.

YRITTÄJYYTEEN LIITTY kuitenkin myös paljon arvoja, joita nuoret eivät välttämättä osaa vielä tunnistaa osaksi yrittäjyyttä. Jos ei osaa ottaa huomioon esimerkiksi sitä työtä, mitä yrityksissä tehdään ympäristön, yhdenvertaisuuden tai koko hyvinvointiyhteiskunnan turvaamisen eteen, jää kuva yrittäjyydestä väistämättäkin kapeaksi.

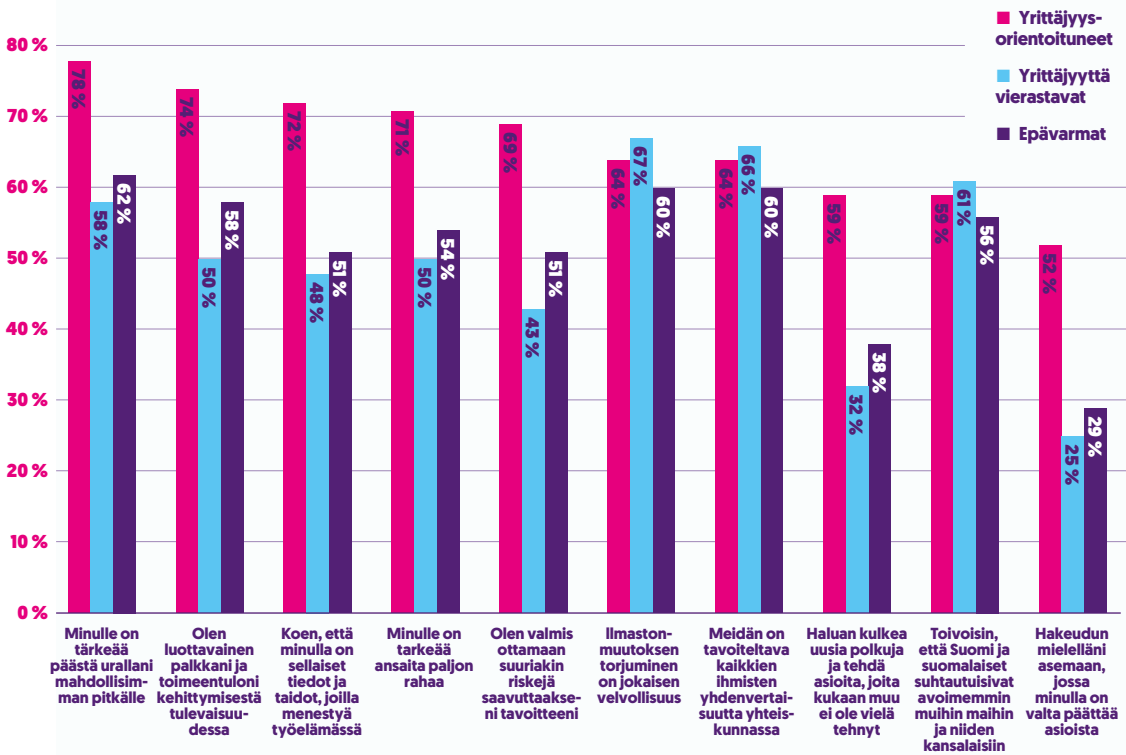
↑ *Yrittäjyysorientoituneiden ja yrittäjyyttä vierastavien työelämäodotukset. Vastaajat ovat antaneet arvon 4 tai 5 esitettyyn työelämä-odotusväittämään.*

JUURI VASTUULLISUUTEEN liittyvien arvojen vahvempi esille nostaminen osana yrittäjyyskasvatusta voisi saada myös sellaiset nuoret kiinnostumaan yrittäjyydestä, jotka vierastavat perinteisempiä yrittäjyyteen liitettyjä arvoja. Tämä ei ole päälle liimattua, sillä yrittäjyydessä vastuullisuusasiat ovat tänä päivänä todella vahvasti esillä.

Työelämäodotukset ja yrittäjyysorientaatio

Samaa mieltä olevien (4+5-vastaukset) osuudet vastauksista väittämiin

N=6 397

↑ Lähde: Vuoden 2021 Tulevaisuusraportti.

Nuorten yrittäjyyteen liittämät mielikuvat ovat osittain vanhanaikaisia ja mustavalkoisia.

SKAALA VAIHTELEE omalla suihkukoneella len-televästä miljonääristä syöpälääkkeen keksijään. Pyrimme TATissa siihen, että nuoret ymmärtävät yrittämisen olevan myös keino muuttaa maailmaa omalla tavalla.

OMAN YRITYSIDEAN ei tarvitse lopettaa lapsityövoiman käyttöä tai pysäyttää ilmastonmuutosta. Se voi olla myös tapa tehdä jokin asia muita toimijoita vastuullisemmin. Yrittäjyyden kautta voi kokea merkityksellisyyttä, ja saa varmasti toimia omien arvojen mukaisesti.”

UNGA HAR en traditionell bild av företagande. Unga kopplar vanligtvis företagande ihop med framgång och pengar samt en möjlighet att leda och gå sin egen väg. Däremot är det få som kopplar ihop företagande med miljö-tänk eller ansvarsfullhet. I dagens företagarsfostran är det viktigt att ta upp företagans ansvarsfullhetsarbete, så att de unga som inte känner igen sig i de traditionella företagarderingar också kunde bli intresserade av företagande.

Julia Kiljunen

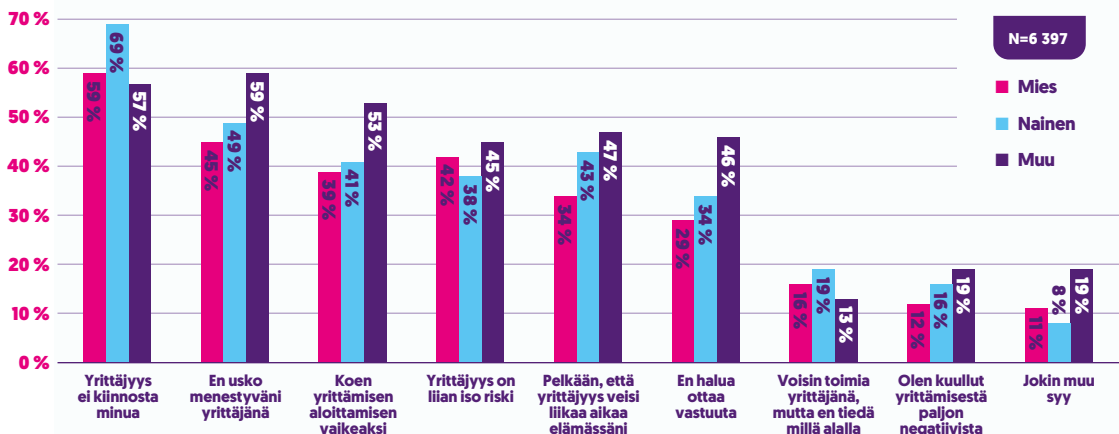
Kumpanuuspäällikkö, valtakunnalliset kumpanuudet

juliakukka | julia.kiljunen@tat.fi

Havainto | Observation #3

Yrittäjyys voi koskettaa kaikkia. Företagande kan gälla oss alla.

Miksi koet, että yrittäjyys ei ole sinulle vaihtoehto? 1+2-vastanneet

↑ Yrittäjyyden esteistä selvästi tärkein on, ettei se kiinnosta. Toisena on usko, ettei menestyisi yrittäjänä. Sukupuolien välillä on eroja. Muunsukupuoliset kokevat muita enemmän esteitä yrittäjyydessä.

KAIKISTA EI tule yrittäjiä, mutta mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjänä tulee tarjota kaikille. Nuorten keskuudessa tietämys yrittäjyydestä sekä usko omiin mahdollisuuksiin menestyä yrittäjänä vaihtelevat kuitenkin huolestuttavan paljon. On vaikea olla kiinnostunut jostakin, mistä ei tiedä tai missä ei koe pärjäävänsä.

HUOLESTUTTAVAA TULOKSISSA oli se, että tytöt ja erityisesti muunsukupuoliset (noin 5 % vastaajista) eivät uskoneet menestyvänsä yrittäjänä ja kokivat muutenkin yrittäjyyden vaikeampana kuin pojiksi itsensä identifioineet. Muunsukupuolisten kohdalla tämä voi viitata muita heikompaan itsetuntoon, minkä takana voi olla syrjintään liittyviä kokemuksia tai pelkoja.

YRITTÄJYYDESTÄ - JA TYÖELÄMÄSTÄ ylipäänsä onkin tärkeää tarjota kaikille nuorille onnistumisen kokemuksia sekä samaistuttavia tarinoita ja roolimalleja. Lisäksi positiivisen pedagogiikan soveltaminen osana yrittäjyyskasvatusta omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden esille nostamiseksi on tärkeää etenkin niiden nuorten kohdalla, jotka eivät saa yhtä lailla tukea kotoa tai joiden itsetunto on muutenkin heikompi.

Haluamme saada nuoret näkemään,

ETTÄ YRITTÄJYYS voi tarjota mahdollisuuksia toimia omien arvojen mukaisesti sekä olla väylä vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Tarvitsemme moninaista yrittäjyyttä monista eri lähtökohdista.”

ALLA BLIR inte företagare, men alla borde ges den möjligheten. Kunskaper om företagande och tron på att själv klara sig som företagare varierar oroväckande mycket bland unga. Speciellt flickor och icke-binära litade inte på att de skulle klara sig som företagare, eller att företagande skulle vara för svårt. Det är viktigt att erbjuda positiva erfarenheter i företagarlostran för alla unga, oberoende bakgrund.

Sanna Clement
Yrittäjyyskasvatuksen asiantuntija

TATin ratkaisuehdotukset yrittäjyystaitojen vahvistamiseen:

RATKAISU #1 Tarjotaan moninaisia yrittäjyyskasvatussisältöjä, joihin eri lähtökohdista tulevat nuoret voivat samaistua ja sitä kautta kiinnostua yrittäjyydestä.

RATKAISU #2 Autetaan nuoria ymmärtämään, että yrittäjyyden kautta voi vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Tuodaan esiin etenkin vastuullisuuteen liittyviä arvoja osana yrittäjyyskasvatusta.

RATKAISU #3 Mahdollistetaan nuorille onnistumisen kokemuksia ja omien vahvuuksien hyödyntämistä yrittäjyyden kontekstissa. Yrittämisen voi aloittaa hyvin pienestä ja sitä voi kokeilla itselle sopivalla tavalla.

Lähteet

- 👉 **TAT** Nuorten tulevaisuusraportti 2021 ja 2022
- 👉 **Pisa** 2018 talousosaaminen [2020] Laine, Kati; Ahonen, Arto K.; Nissinen, Kari
- 👉 **Nyrhinen, Jussi** [2022] Jyväskylän yliopisto, Nuorten aikuisten talouden hallinta digitalisoituneissa ympäristöissä

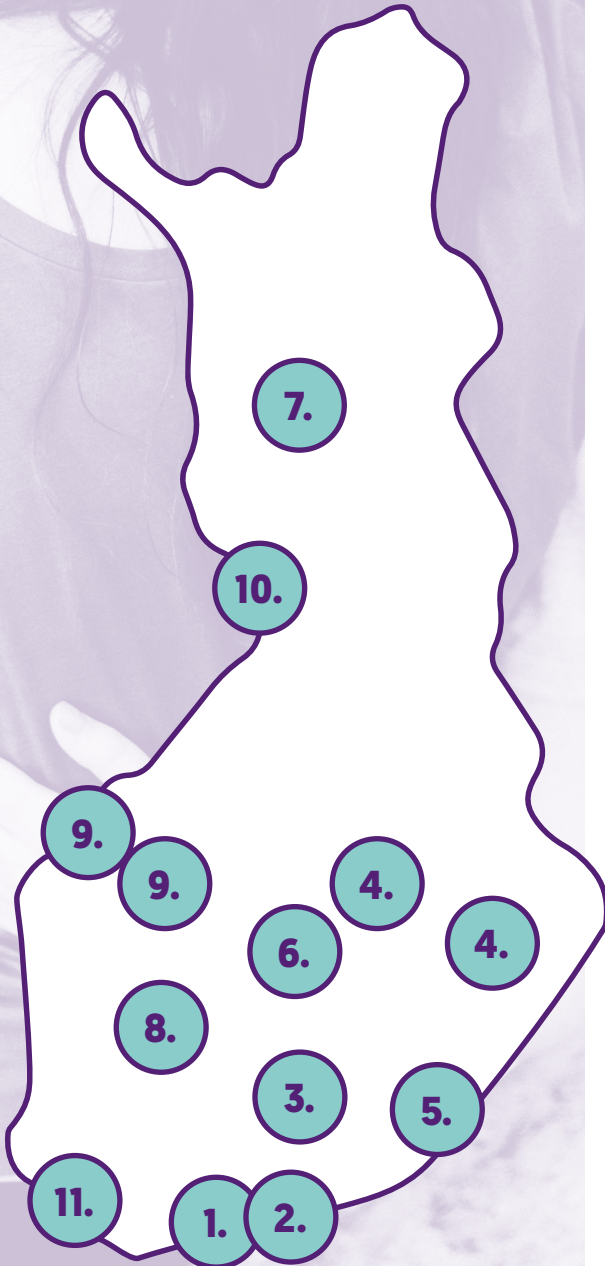
TATs lösningar för att förstärka företagsamhetsfärdigheter

LÖSNING #1: Att erbjuda mångsidiga innehåll inom företagsamhetsfostran, som ungdomar med olika bakgrund kan känna samhörighet med och genom detta bli intresserade av företagande.

LÖSNING #2: Vi hjälper unga att förstå att genom företagande kan man påverka i saker som den unga anser vara viktiga. Särskilt ansvarsfullhet är något som vi ska lyfta fram inom företagsamhetsfostran.

LÖSNING #3: Att möjliggöra känslan av att lyckas och möjligheten att använda sina styrkor i företagarkontext. Man kan börja företagandet småskaligt och pröva sig fram på eget sätt.

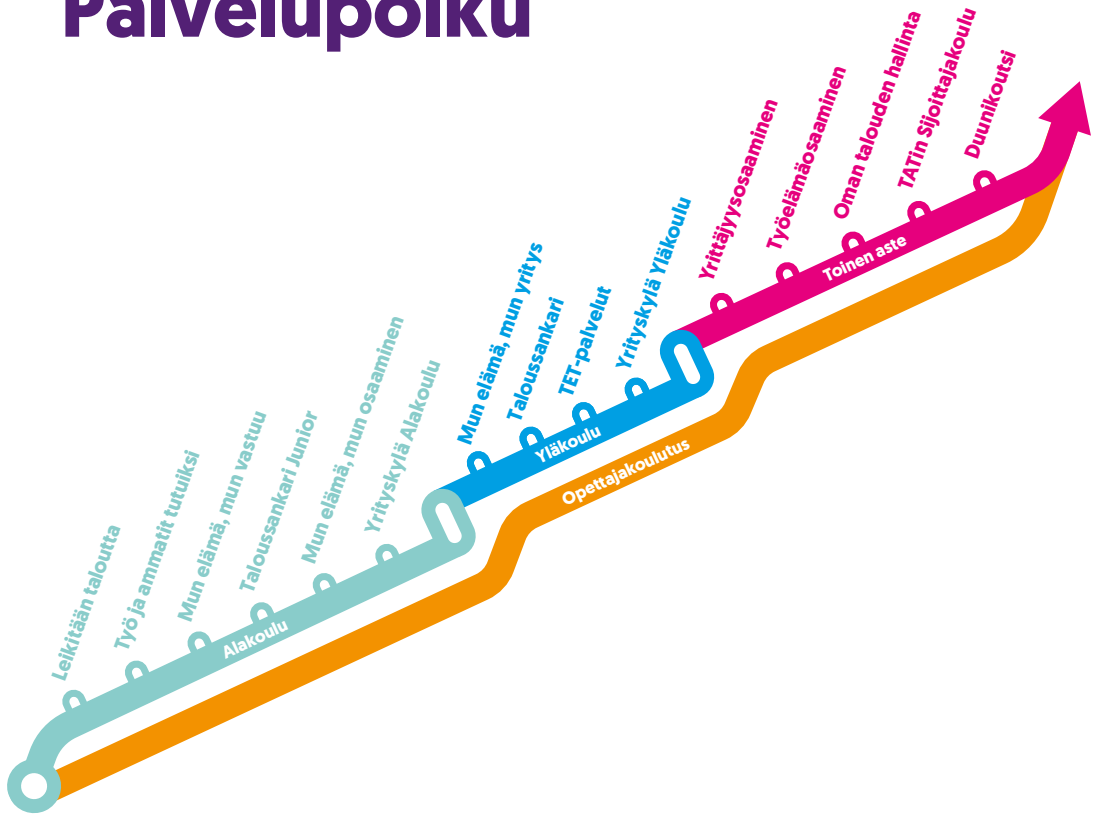
TATin aluetoimistot

TATin toimintaan osallistuvat lapset ja nuoret 250 kunnan alueelta

- 1. TAT ESPOO**, Espoo
- 2. TAT HELSINKI-VANTAA**, Helsinki
- 3. TAT HÄME**, Lahti
- 4. TAT ITÄ-SUOMI**, Kuopio ja Joensuu
- 5. TAT KAAKKOIS-SUOMI**, Lappeenranta
- 6. TAT KESKI-SUOMI**, Jyväskylä
- 7. TAT LAPPI**, Rovaniemi
- 8. TAT PIRKANMAA**, Tampere
- 9. TAT POHJANMAA**, Vaasa ja Seinäjoki
- 10. TAT POHJOIS-POHJANMAA**, Oulu
- 11. TAT VARSINAIS-SUOMI**, Turku

Palvelupolku

TATin toiminta rakentuu kattavan palvelupolukumme ympärille

PALVELUPOLKU TARJOAA monipuolisia ja ajantasaisia asiantuntijoiden kehittämiä sisältöjä alakoulusta toiselle asteelle – aivan jokaiselle nuorelle. TATin palvelupolku sisältää talous-, työelämä- ja yrittäjyystaitoja kehittäviä kokonaisuuksia, joita niin kunnat kuin yksittäiset opettajat voivat hyödyntää osana opetussuunnitelman noudattamista.

TATIN PALVELUPOLKU varmistaa, että jokainen nuori saa riittävää tukea tulevaisuustaitojen hallitsemiseen. Opettajat tai kunnat voivat hypätä mukaan TATin palvelupolulle millä koulutusasteella hyvänsä – mitä ennemmin, sen parempi!

Servicestig

TATS VERKSAMHET byggs runt vår omfattande servicestig. Servicestigen erbjuder mångsidiga innehåll skapade av våra experter. Den inkluderar hela vägen från lågstadiet till andra stadiet. TATs servicestig omfattar helheter som utvecklar ekonomi-, arbetslivs- och företagskunskap, vilka såväl kommuner som enskilda lärare kan utnyttja som en del av utförandet av läroplanen. Lärare eller kommuner kan hoppa med i TATs servicestig under vilken årskurs som helst.

**Mitä ajatuksia
raportti herättää
sinussa?**

**Puhuttaisiinko
yhdessä
ratkaisuista?**

tat.fi

 @TATtalks

 tat_talousjanuoret

 Talous ja nuoret TAT

 Talous ja nuoret TAT

#tulevaisuusraportti

**TATin ratkaisut kunnille:
tat.fi/palvelupolku**

**Vilka tankar väcker
rapporten hos dig? Ska
vi tillsammans tala om
lösningarna?**

#framtidrapport

TAT Talous ja
nuoret